

НАША НІВА

Год VII.

16 лістапада 1912 г.

№. 46.

Гадаушчына.

Працягваюць ешчэ адзін год працы „Нашай Нівы“. Працягваюць і згінваюць дзесяці ў тумане мінуўшчыны. Але тыя думкі, якія за гэты год шырыліся між беларусамі, не прапалі без знаку: капля за капляй яны ўліваліся ў душы людзкія і падыймалі іх ад сну—да работы дзеля свайго народа і роднай старонкі.

Німа ніякага спосабу палічыць, колькі за той год прыбыло сьведомых беларусоў, колькі новых працаўнікоў стануло да працы грамадзкай. Як камень, кінуты ў ваду, гоніць кругі на галазі не ўсё шырэй і шырэй так і кожная сьветлая думка здабывае сабе верных слуг між народам. Кожны, каго збудзіла яна, будзе шырыць яе далей, падыймаючы, быццам на вадзе, кругі сьведомых беларусоў навакол сябе.

Гэты год паказаў цікавую рэч. Нам прыйшлося накінуць лацінскі шрыфт і друкаваць газету толькі рускімі літэрамі. І вось, на гледзачы на ўсе страхі лік нашых чытачоў ані не зменьшаецца. З гэтага бачым, што беларускае друкаванае слова, беларуская газета зрабілася ўжо не забавулай, а канечнай нарэбай для сьведомых беларусоў. Наш народ пачынае разумець, што ўсіх нас лучыць у вадну сямью ня той, або іншы шрыфт, не тая, ці іншая вера, а родная мова і сьведомасьць таго, што мы—сыны адной Маткі—зямлі Беларускай, хаця адны з нас моляцца ў цэркві, другія—ў касцёлі.

Шмат пісалася ў нас аб гэткай еднасьці між беларусамі праваслаўнымі і каталікамі. І відаць, думкі аб брацтве сыноў нашай Бацькоўшчыны пачынаюць глыбшчэ нагодную сябру між імі сварак і ненавісьці. Гэта—не малы прыбытак.

Другі прыбытак апошняга году—гэта тая дружная работа, якая велася ў часе выбароў У Віленшчыны, у Гродзеншчыне і іншых паведах другіх губэрній сьведомыя беларусы шлі да сваёй мэты дружнай грамадою. І хаця не ўдалося дабіцца таго, чаго яны жадалі, усё-ж мы бачым, што ў такіх важных справах, як выбары дэпутатаў, голас сьведомых беларусоў пачынае ўжо мець—не малую вагу. Паройдае йшчэ пяць гадоў, і хто ведае, ці ў новай Думе не засядуць на дэпутацкіх крэслах шчырыя, сьведомыя беларусы, каторыя перад усей Расеяй будуць голасна дамагацца праваў для сваёй загнанай «простай» мовы і роднай старонкі...

Жывуць людзі надзеяй. Адных яна ашуківае; у другіх збываюцца ўсе думкі, ўсе жаданьня. Як будзе з намі—казаць наперад нельга. Але шэсьць гадоў працы, шэсьць гадоў усё новых і новых здабыткаў на беларускай ніве паказваюць, што нашы надзеі, хаця і памалу, крок за крокам, а такія збываюцца. І з верай у лепшую будучыню нашага народу і краю мы пачынаем сёмы год жыцьця „Нашай Нівы“.

Важны момэнт.

Пасьля Маніфэсту 17 апрэля 1905 году аб свабодзе веры, міністэрства народнай прасьветы загадала каб

на ўсіх школах вучылі дзяцей рэлігіі ў іх роднай мове. Каб дазнацца, якая мова ў дзяцей родная, загадана было браць ад бацькоў заяўленьня на паперы. Але як ведама, беларускую мову ў нас выключаюць з ліку поўнапраўных моў; вось, і кажучы нашы ўласныя што той, хто лічыць сябе беларусам, павінен вучыцца па расейску, бо яго родная мова не беларуская, а расейская.

Такая думка зрабіла і робіць беларусам шмат благага. Усе каталікі, каторыя прывыклі, што іх вучаць веры не па беларуску, а па польску, ня хочуць вучыцца па расейску. Ешчэ калі іх вучылі па беларуску, дык справа замены польскай мовы на іх родную пайшла-бы лёгка. Але маючы на выбар або польскую, або расейскую мову, яны хутчэй выбіраюць польскую, бо да яе прывыклі. А каб ім гэта пазволілі, беларусы-каталікі крываць душой і запісваюцца палякамі.

Цяпер і міністэрства, відаць, убачыло, да чаго вядзе яго палітыка. Гэтымі днямі абвешчаны новы парадак навукі рэлігіі. Адгэтуль ня трэба ўжо ніякіх заяўленьняў бацькоў, а вучыцель павінен сам пераканацца, якой гутарцы ўжываюць бацькі ў хаці. Той мовай і трэба вучыць дзяцей рэлігіі.

Выходзіць, што і беларуская мова павінна мець доступ у школу.

Так яно ёсьць на паперы. Чы будзе гэтак і ў жыцьці?

Вось, час пакажэ. Час павінен паказаць, чы нашы народныя вучыцелі, кроў с крыві і косць с косці нашага беларускага народу, асталіся і далей беларусамі, ці забыліся аб сваіх братоў. Ім дадзена права правараць, якая мова ёсьць родная мова вучнёў. Хто чалавек сумленны, той іначэй ня можа паказаць, што хатная гутарка нашых селян—гэта беларуская мова. Хто аткінуўся ад сваіх братоў, хто адрокся ад іх, той—як гэта робяць гэта расейскія нацыяналісты і правыя—пачне даводзіць, батцым селяне нашыя гукуюць толькі па расейску...

Ніхай жэ народныя вучыцелі зразу змяркуюць, якую важную справу ім даручылі. Ніхай сумленна, без уселякага фальшу пераканаюцца, якая мова ў нашых селян і тады скажучы сваё справядлівае слова.

Доўга чакаў наш народ, пакуль настане такі час, што і яго мова будзе чутна ў школе. Цяпер гэты час настаў, і ад нас самых, ад нашых вясковых інтэлігентаў—вучыцельёў залежыць тое, каб наша родная беларуская мова знайшла для сябе пачэснае месца ў народнай школе.

Вайна.

С Турэцка-Славянскай вайной было наступіўшы гэтымі днямі заціхне. Газэты пісалі што мае быць быццам-то ўжо згода, але відаць што з гэтага пакуль што нічога ня будзе.

А апошніе тэлеграмы наведваюць, што каля Чальтжы пачаўся ізноў гарачы бой. Многа каго цікавіла чаго баўгары пасыла такога страшэннага посьпеху спыніліся каля Чальтжы? Адны гадалі, што шчасьце адварнулося ўжо ад баў-

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Цэна з перасылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прымаюцца на апошнія старонкі па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланыя ў рэдакцыю, павінны быць чытальна напісаны с праўдзівай фаміліяй і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозвішчэ разам з фаміліяй, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі. Рукапісы аўтарам не вертаюцца назад.

гароў, другіе казалі, што гэта ня што іншае, як нейкая ваенная хітрасць з іхняго боку. Відаць што гэтая другая думка такі праўдзівейшая. Бо баўгарам цяпер сьпішыць німа чаго: дагэтуль іхні план быў у тым, каб, як можна шпарчэй наступіць на туркоў, не даючы ім падмацоўвацца войскам са сярэдняй Азіі. Цяпер, калі турэцкае войска стаіць па той бок Чальтжы, на вузенькім грэбнячку зямлі, паміж двума марамі, каторы мае ў шырыні 25 верст, і ня можа выставіць на гэтым абшары больш як якіх 30 тысяч войска проці баўгароў, то рэшта войска, сколькі б яго не было ў туркоў, будзе толькі стаяць з заду і ня толькі, што з яго ня будзе карысьці туркам, але яно ешчэ будзе перашкаджаць ім. Пры гэтых варунках баўгарам ня шкодзіць ужо тое, што будуць туркі падваіць сьвежае войска з Малай Азіі і ўжо паспешацца тут німа чаго. Затое самі баўгары паспееюць атпачыць крыху і папоўніць свае сілы. Апрача таго, за гэты час яны напавяць свае абмылкі якіе дагэтуль зрабілі ў плане вайны. У гэтым часе на помач баўгарам ідуць сэрбскія дывізіі, каторыя ўжо зававалі ўсю Македонію. Само сабой, каб гэтыя сэрбскія дывізіі прыйшлі раней на падмогу баўгарам, с тыдзень таму, або з два тыдні, то-б турэцкая армія была саўсім адрэзана ад Канстантынопаля і хаўрусныя славянскія дэержавы цяпер дыктавалі-б варункі згоды туркам, але сэрбам хацелася ўзяць сваімі ўласнымі рукамі старадаўнюю сваю сталіцу—Ускюб.

Задэержка баўгароў пад Чальтжай падняла дух у туркоў і здуманымі, нібытцым то пабедамі, якія гэтыя дні турэцкі ўрад апублікоўваў, думалі падняць дух і ў турэцкай арміі, а калі ня гэта, то ўзяць хоць што кольвечы дыплёматичнымі спосабам. Ведама што гэтакі надзеі могуць давацься Турцыі да апошняй згубы, бо баўгары і іхніе хаўруснікі, пасыла таго як разабьёць Турцыю пад Чальтжай, пераменяць і варункі згоды. Цяпер славяне накідалі туркам іхню сталіцу Канстантынопаль і частку зямлі за Чальджай, а калі цяпер разабьёць туркоў, то папросяць іх выбрацца і с Канстантынопаля.

Вялікія эўропэйскія дэержавы маўчаць і як быцым саўсім не цікавяцца вайной, але прыгледзіўшыся лепей, відаць што справа не так стаіць, вось хоцьбы падаража аўстрыяцкага насьледніка ў Нямеччыну „на палеваньне“, паездка румынскага першаго міністра ў Аўстрыю і др. паказваюць, што нешта варыцца, нешта кудца Шмат каму, ведама муляе вочы, што такія малыя гасударствы, як Сэрбія пабольшалі і сталіся крэпкімі.

Цікава і тое што першы французкі міністр Пуанкарэ заявіў, што Францыя, як апекунка балканскіх хрысьціян, бярэць на сябе апеку над імі і што за ўсё благое для іх атказываць будзе турэцкі ўрад.

Як ужо вышэй было сказана, гэты час на полю вайны заціхне і ніякіх большых здарэньняў не было. Дзьве арміі турэцкая і баўгарская, ўжо тыдзень будзе як станулі і стаяць супроць сябе пад Чальтжай гатуючыся да апошняй бітвы на жыцьцё і сьмерць. Адрыянопол

усё ешчэ не здаўся, трымаецца, а нават гэтымі днямі туркі прабавалі рабіць вылазку і захапіць узятые ўжо баўгарамі фарты, але туркоў адбілі.

Чаму баўгары перэмагаюць туркоў?

Калі ешчэ толькі занасілося на вайну, шмат людзей думало, што туркі разабьёць славяноў. Тады казалі, што турцыя мае найлепшую ў сьвеці пяхоту, ды ешчэ абучэную нямецкімі ахвіцэрамі. Але як пачалася вайна, то ў скорым часе паказалася, што паўднёвыя славяне а саабліва баўгары ня ўступаюць туркам. Далейшая вайна паказала, што баўгары на кожным кроку перэмагалі туркоў. Чаму? Шмат ёсьць прычынаў да гэтаго: тут і недастача ваеннай дысцыпліны ў турэцкай арміі, і няўмелае арудаваньне аружжам і упадак духа ад першых неудах і дрэнная провіянцыя (харчэвая) служба, дзякуючы каторай турэцкая армія галадуе. Але апрача гэтаго ўсяго немалую ролю сыграў характар цяперэшняго турэцкага народу. Доўгае панаваньне псуе народы, а туркі прывыклі панавалі. Апрача таго туркі прывыклі жыць за плечамі Эўропы. Да апошняго момэнта перад вайной Турцыя была пераконана, што Эўропа «не дапусьціць» да вайны на Балканах і што пакуль у Эўропе пануе нязгода паміж гасударствамі, то ім не гразіць ніякая небэспэка. Тымчасам Эўропа «дапусьціла». Апрача ўсяго гэтаго, ешчэ большую ролю іграе характар баўгароў у цяперэшняй вайне. Тое, што Турэччыну аслабляло, у тым Баўгары бралі сваю сілу. Баўгары зрасьліся з думкай аб вайне с Турэччынай і дажыдалі, які каня дожджу, таго момэнта, калі змогуць разлічыцца за свае крыўды з адвечным сваім ворагам. З гэтай думкай узрасталі цэлыя пакаленьня і гэтым духам перэняты цяперэшніе героі пад Адрыянополем і Ліле-Бургасам, героі, якіх магло выдаць толькі простае, сельскае, цьвёрдае жыцьцё: 75 працэнтаў баўгарскай арміі—гэта мужыкі.

Пры сіле цэла баўгары маюць і чыста духоўную перэвагу над многімі народамі. Іх духоўная сіла—гэта маральнасьць: у баўгароў найменш рознай распусьці с паміж усіх народаў на сьвеці. Дзеля гэтаго баўгары і даўгавечны. Калі ўзяць статыстыку народаў, то пачынем, што 70 працэнтаў усіх сталетніх староў прыпадае на Баўгарыню. Баўгары і самы цьварозы народ на сьвеці. Гаралкі у Баўгары не вырабляюць саўсім і народ яе там не знае, дзеля гэтаго там не знаюць і што гэта такое значыць—быць п'яным. Вырабляюць у іх там лёгкае вінаграднае віно, але і яго п'е мала людзей. Затое там народ усё здаровы, дужы, п'яны чалавек у Баўгары можа быць толькі якой „ідэяй“, гарачым порывам, любоўю, або гневам. Да ўсяго гэтаго трэба ешчэ дадаць, што дзевяць чалавек з дзесці баўгароў—людзі граматыны і ўсе наагул баўгары адзначаюцца высокай нацыянальнай сьведомасьцю і любоўю да свайго роднаго краю. У гэтых апошніх прычынах і ляжыць сэрэкт вялікіх баўгарскіх пабед. Д.

Вывоз товаров из России за полугодие 1912 г.

Як мы пісалі, за першую палавіну 1912 г. (январ—юнь) вывезена хлеба за граніцу у 2 разы менш, як за першую палавіну 1911 г. гэтае пачынае тлумачыцца неураджаем у частці Расіі, большым патрабаваннем хлеба сваім народам і так сама тым, што хлебны гандаль нарыхтаваўся лепш; раней усякі купец стараўся скараці здаць хлеб на ставіцы і пад «накладную» ўзяць (гасударственным банкі і другіе банкі пазычаюць) грошы пад хлеб, лежачы ў свёртне памешчыка, або купца, так што німа патрабавання хлеба на вагзал раптам, а хлеб вывозіцца на троху; а то бывала так, што у Віндаве ў элеваторы (вялікі свіран, с каторага хлеб насыпаецца машынамі ў караблі) ляжыць ужо 7 мільёну пудоў хлеба, ставіцы не паспеваюць дастаўляць вагоноў, а тут ешчэ падвозяць. Многа добра гніло і гдзімілася ўсё дзеля таго, каб дастаўляць вагонную накладную, пад яе дастаў, дастаць грошы.

За январ—юнь 1912 год вывезена: барвенняў на 11 міль. руб.
брусоў " 3 " "
дошчак " 28 " "
падпорак " 3 " "
драва для серчыкоў " 4 " "
сталярскага дрэва " 3 " "

Усяго лесу 158 міль. п. на 35 м. р.

Пропіў 1911 г. больш на 8 м. руб.

Узрос вывоз дошчак, барвенняў і матэрыялу на серчыкі. У Англіі сённяшня цэна на лес стаяла вышэйшая як у 1911 г.

Вывезена вырабёў сельскай гаспадаркі (не харчоў) за январ—юнь 1912 г.:

	мільёну пудоў	мільёну рублёў
1. Лёну	11	62
2. Усякага насення	10	21
3. Навыроблен. скур	1	20
4. Выхымак (жмыхоў)	20	18

5. Скур	1/2	11
6. Семя лёну	4	10
7. Пиянькі	1,6	8
8. Кудзелі (ачэскі)	1,5	6
9. Шчаціны	0,88	4
10. Воўны	0,328	3
11. Насення канюшыны	0,264	2,2
12. Шерсть і шуху	0,66	1,5
13. Шоўку	0,26	1
14. Касцей	1,234	0,7
15. Конскіх валасоў	0,48	0,6

Усяго — 153 м. р.

Вывоз узрос моцна; на 60 м. руб. больш, як у 1911 г.

Вывоз лёну узрос на адну трэць таго, што у 1911 г., ня вырабленых скур у 2 с палавіной раз, усякага насення у 2 разы, у тым ліку узрос вывоз насення цукровых буракоў.

Горных багацтваў (што дабываюцца з пад зямлі) вывезена: жалеза, цэмэнту, вугалёў, вафты, платіны і др. на 24 м. руб., значыць на 6 м. руб. менш, як у 1911 г. (январ—юнь).

Фабрычных тавараў вывезена на 13 м. руб., ды ешчэ вывезена ў азіяцкіе гасударствы ватных тканін на 14 м. руб.

Усяго прадуктоў сваёй зямлі і працы Расія прадала за першую палавіну 1912 году:

	на мільёну рублёў
у Нямеччыну	197
" Англію	135
" Італію	58
" Аўстрыю	39
" Бельгію	30
" Францыю	28
" Фінляндыю	20
" Італію	15
" Данію	15
" Турцыю	14
" Румынію	10
" Амерыку	7
" Швэцыю	3
" Кітай	2 1/2
" Норвэгію	2
" Егіпет	2

Усяго — 598 м. р.

Гэта выходзіць 137 тысяч руб. у 1 гадыну, а тым часам заграціца

прадавала нам тавару за гэты самы час на 491 м. руб., ці у 1 гадыну на 112 тысяч рублёў. А. У.

3 нашого жыцця.

Што робіць гарэлка з земляробам, як многа яны яе пьюць—усякі ведае і колькі разоў ужо пісалі. Але ня менш ужываюць гэтай атруты і нашы вясковыя «інтэлігенты». Сумна робіцца, колькі яны яе цягнуць.

Селянін пьець у карчме, на вуліцы, пьець без закускі, напіўшыся, калі йшчэ ўстане, ідзе на вуліцу, крычыць, лаецца, пьець пьець ці заводзіць драку, часам і начуець пад палатам, бачыць чарцей; прышоўшы да хаты—лаецца з жонкай, дадае ей здароўя кулакамі; праспаўшыся—скрабе патыліцу, што старшыня ганяець за падатай, хлеб апошні на сталі, дзеці босы—дык німа як у школу выпраўляць, самога, аддзянку хопь вераняном растрасі, а жывёла ўсё пытае, ці скоро весна.

А вясковая «інтэлігенцыя» робіць во як: сабраўшыся ў катораго небудзь—выпьюць ды садзіцца гуляць у карты. «Рэжуча» цэлу ноч і ўсё пьюць. Пачытаўшы, колькі вымокчучь за увесь гэты час, дык халілоб колькі разоў напіцца. Тут жэ «агаворацца», к каму на другі раз зыйсцяся. Потым падыходзіць здарэньня: хто узяў пенсію, трэба «зафундзіць», пачыне боты—«замачыць, бо разоохнуцца», справіць гарнітур—«паліць, каб дажджу не баўся»; забьець парсюка—«свежаніна ці добра»; потым імяніны самога, жонкі і т. д. Выходзіць, што пьюць чуты ня кожны дзень, але не адной чаркай, а кожны з сваёй і кожны сабе падлівае; ня толькі просту, йшчэ і з усялякімі прыправамі; ня моўчкі—за здароўя гаспадары, гаспадыні, дзяцей, дзеда гаспадары, гаспадыні, за здароўя гасцей, каб бывалі часьцей, адзін у аднаго і т. д. покуль языкі варочаюцца. Усё гэта робіцца ціха, вочы заўсёды завешаны хвіранкамі, — ня дзіва, што мала хто падгледзіць.

Прабывшы цалотку ночку за

панскім заняццем, ці паспаўшы 2—3 гадыны (за што трэба дзякаваць Богу) адзін ідзе лячыць хворых, другі у воласцы пісаць, трэці вуньць. І які ён тагды работнік?

Пьюць селяне, ды можа каторы не знае, яку школу яна прыносіць, што робіць падобным яго да жывёлы, можа піць з гора, каб хаця на колькі часу забыць, як солідка яму жыццё, ці з радасці—інакш ён ня ўмее яе выражаць, бо не навучылі, ці то па сваёй цемнаце, трупачы, сябе або затым, што і бацькі яго гэтак рабілі. Але чаму «інтэлігенты» ня ўмеюць разумней правясаці час? Чаму яны укахаліся ў гэту брудну граць? Есьць жэ між імі такія, што хоць мала, але вучыліся, ужо не сьляпыя? Колькі газет, разумных кніжэк можна здабыць на грошкі, што ідуць на выпіўку! Кажучы праўду, ёсьць, але надта мала, што і можна людзмі назваць. Колькі прыйходзілася мне бачыць у Слуцкім і Ігуменскім паветах, усё заняцце іх: выпіўка, карты, — карты і выпіўка.

Горш за ўсё, што яны і не сазнаюць, што дрэнна робяць, і п'яніцамі шчытаюць толькі «мужыкоў», як яны кажучы.

Было во якое здарэньня. Цэла кампанія п'яных інтэлігентаў ішла па вуліцы. Хвэйчар з крамнікам лаяліся за карты. «Казенная дарогай» ішоў селянін і сьпеваў. «Во п'яніца, чаму цябе ня прыбярэ зямля», кажа да яго хвэйчар, «як сьвіньня набраўся ды не даеш добрым людзям спаць».

Чым жэ ты, браце, лепшы? Мусі, што лаешся ціха, дэлікатна, ды лічыць сябе за пана? Як мне здаецца, ты горш за яго вінаваты, табе свет адчыняны, а яны стараюцца цягнуцца за панамі і можа гэтакіе паны і вінаваты, што ён падобны да сьвіньні!

Браты! кінце гарэлку, карты: ёсьць многа працы разумнейшай! Прылажыцца ўсё сілы, усё стараньня, каб зваяваць цемнату, што пануе ў нашай старонцы, адкрывайце вочы братам селянам на благое, вучыцца іх усяму дрбаму, панаваць сваю бацькаўшчыну, не чурайцеся іх, не лічыце мовы! Ня чурайцеся іх, не лічыце

Гэтак у нас!

I.

Беларускае мястэчка, акружэнае загачэнай рэчкай і балотам.

На права, за парасьнікам, багаты двор памешчыка, на лева ярка адбіваюцца абштырныя будынкі другога, стаіць вялікі бровар і засьцілае неба чорным дымам.

Водаль ціснуцца, як стада авечак, убогіе, чорныя вёскі.

Вузьныя шнурочкі цягнуцца да мястэчка.

Чатыры курадымныя вуліцы, у каторых у вочы топяцца коні, вядуць да вялікага чатырохкатовага пляцу, на чужь прыметным пагурку якога, падімаюцца ў неба дзьве цэрквы.

Ясны летні дзень. Сонца паднялося ў гару і сваімі ажыўчымі праменьмі асьвятліло усё мястэчка і Сьвята. На вуліцы рух. Сьвяточна настроеныя селяне з мястэчка і акалічных вёсак сьпеваюць у цэркву.

На пляцу, каля крамак, рух.

Першая крамка бойка таргуе, два-тры чалавекі ў другой, душ сем у трэцяй, чацьвёртая саўсім пустая.

Крумыяенькая рабінава ўнучка, сядучы на ганку скрыва паглядае на суседнюю крамку, дзе таўкуцца людзі, і не сьпешаючыся ўстала і пайшла купіць за капейку серчыкоў.

З другога боку пляцу, каля самага сьвентару прыхаля эгэгантная каласка памешчыка, запрэжаная чэцьвярыком сытых, і як агонь гарачых коней.

Аткормленае цэла кабеты, ня першай ужо моладзевы, напоўлежучы, абалёрлюся аб край каласкі.

Аткрытая беленькая ручка, с таўставаценькімі ручковымі пальчыкамі, на каторых блішчаць залатныя нярэцкі з дарагімі каменьямі, абалёрлюся аб калені кавалера, маладога мужчыны, а доўгімі напамаджэнымі чорнымі вусамі, с пад каторых дымілася пахнючая цыгара, ён нахінаўся каб падняць, зваліўшуюся на туюфель, лайкавую першчатку.

У моры антэляжоў тонуло аткормленае цэла.

На капелюху цэлы батанічны сад і засушэная сіняя птушка.

На супроць сядзеў тоўсценькі кадэцік і ў белай сукеначцы спясакай сіняй стужкай з залацістымі валасамі, і сінімі вочкамі дзяўчынка.

Калы ногі з боку шаўковы парасонік, торбачкі і скрынчакі с цукеркамі, а з заду карзінка с харчамі.

Каласка, як люстра, блішчыць.

А подаль едзе мужычок. Конь — скура ды косьці,—ад ветру валіцца. Памалу цягнецца ён па курнай вуліцы, спатыкаючыся кожны раз, як толькі кола наскочыць на каменчык.

Панарадзік абарачкамі звязаны, хоць вазьмі ды растрасі. Крывабоккія колы баўтаюцца на спёршайся ад часу восі.

На не прыкрытай голай саломі сядзіць ашчыняны мужычок, каторы вязе у блізкае мястэчка жыдоўку за 40 кап.

У пізу пад нагамі, у голым палукошкі, як грыбок, сядзіць худзенькі, засунуты як мумія, хлопчык, катораму страх як хочацца паглядзець на горад і ён упрасіў бацьку ўзяць яго с сабой.

На аглабленіе вісіць торбачка с чорным, як земля, хлебом, драбчкам солі і салёнымі агуркамі.

II.

Сьвентар. Старыя, дзюплястыя ліпы калышучы у раздумі вярхоўкамі. Доўгі рад высокіх бяроз, с палонаўшайся карой, прытуліліся каля аграды. Вялікая цэрква. Малёдыя галасы роўна ліюцца ў паветры. Твары сьвятых вясёла глядзяць на малышчыхся.

Вузьная дарожка і старая цэркоўка, Сьветла мала, вокны маленькія.

Спрацаваныя селяне звертаюцца за апекай да сьвятых, каторыя панура глядзяць з зацяжкіх рыз. Хор ня згодны. Пяюць у разсыпку. Галасы старэчыя. Дрыжачым голасам Лукаш цягне «Госпаді памілуй», адганяючы рукой апыркноту муху, каторая наровіць усё сесці яму на пераносіцу. Макар даўно скончыў і лічыць людзей.

З амбону ерэі, зазьявае класыці ахвяры на пашырэнныя цэрковна-прыходзкіх школ, доўга даводзіў, што дужа карысны гэтыя школы. Яны, маўляў, асьвечваюць людзей, а за асьвечанага аднаго двох не асьвечонных даюць, ды і то не бяруць, дзеля таго ня шкодзіло б у кожнай вёсцы мець гэтых школ па дзьве і нават па тры, тады і на клірасе будзе, моў, каму пець і можна будзе ўстроіць агульныя харавыя сьпевы.

«Гм...» сказаў Трафім, прыпёршыся да спенкі: «хай бы і атдавалі сваіх дзетак у прыходзкія школы, а то, нябось, самі лезуць усё ў гімназіі, нерэштаты, інсэтыты, сымінары...»

Рыгор, што стаў побач нічога не зразумеў са сказанага і толькі цяжка ўздыхнуўшы, сказаў пошэпкі: «Госпаді будзь міласьцівы, на нас грэшных!»

Матруна, вясковая бабі, стала адбіваць зямельныя наклёны, просючы у Бога каб дараваў ей грахі.

III.

Надгробныя пліты лежачы на могілках, каторыя апавешчаюць: жыў чалавек і памёр.

Дрэўляныя агародкі акружаюць пагураткі, пад каторымі косьці пахароненых цярпіліва чэкаюць страшнаго суду.

Толькі адна магілка, пад засенняй старою ліпы мае жалкі выгляд. Агародкі німа. Куры гаспадаруюць. Ляжыць тут адная дочка багатаго чалавека. Чаму ж гэтак закінута магілка? Можа аскудзела вера ў чалавека (прапаведніка), а можа другіе прычыны.

Прамені сонца гуляюць па кволных лісточках. Верабейчыкі кучай носяцца радасна цвыркаючы.

Багата разадзетныя мятлічкі плаваюць у паветры.

Па зялёным дывану могілак шпацэруе маладзеж. Влішчаць какарды, зьяюць гузікі.

Гэта усё мужыцкія дзеці, каторыя дасталі такую сякую навуку, пачулі сябе другімі людзмі і староняцца ад хлебарабоў.

Таварышы іхнія, с каторымі яны расьлі, але каторыя не вучыліся, стаяць у старане, баючыся падыйсці да іх.

іх жыццёдай, бо яны і так нешчасны, бо і бацькі вашы гэтакіе. Яны не шкадавалі сваёй працы, крывавым мазалём дабытай капейкі, каб сваіх сыноў вывясці у паны, дык і вы ім падакуйце. За вашу працу для палешэўня яго жыцця калі не цяпер, то яго дзеці ці ўнукі скажуць вам шчыра: „дзякуй“, успамя-

нуць добрым словам. А не то гэты цёмны гараўнік, с каторага вы цяпер робіце адзекі, пракляне вас, пракляне той час, што вы радаіліся, што дарэмна тапталі родну зямельку, такога вам пажадае, што вашы косці заварушацца ў труне!

А. Калтак.

„Нашай Ніве“ у сёму гадашчыну.

Беларусы, Вам, Браточкі
С сэрца ахвярую
Гэтых вершыкаў радочкі
— Дань сваю малую.

Рада хата—чым багата,
Вось і я чым маю,
Тым дару Вас; дасць Бог сьвята,
Болей насіпеваю.

Любы мне куток радзімы
— Беларусь сьвятая,
Дзе разліліся, раслі мы,
Дзе нас усё вітае.

Люба родная гаворка
— Душам нашым сьвіта:
З ёй ці соладка, ці горка
Мы жывём і квіта.

Любы родныя апараты,
Норавы і звычкі,
Песні, казкі і загадкі,
Люб' наш род мужыцкі.
Люба родная газетка,
Крайнічок адныны,
„Наша Ніва“ сямілетка,
Часць нашай краіны.

Дык паслухай-жэ, Браточэк,
Гэтакае рады:
Палюбі ты свой куточэк,
Мову, строй, абрады.
Ты сваім гардзіся родам,
Не жадай другога,
Бо ён злучаны з народам
Краю дарагога.
Не чурайся „Нашай Нівы“
І чытай што тыдня,
А з ёй будзеш Ты шчаслівым,
Усцеражэшся злыдня.

Дук жыві-ж Ты сямілетка,
І восьмы год шчасліва
Улюблёная газетка
Усімі „Наша Ніва“
Разганяй сьвятлом навукі

Цемру ў родным краю,
Каб сыны яго і ўнукі
Дачэкалі раю!!!

Андрэй Зяблю.

Шлючы свой шчыры прывет у
дзень шасцілецця выдавецтва род-
най газеты. Жадаем ей і далей кі-
даць зерняты праўды, роўнасці і
папаны чалавека і грамадзяніна
на ніве дарагой нам Беларусі.
Товарыство студэнтаў Беларусаў.
С.-Пецярбург (па тэлеграфу).

На гадашчыну „Нашай Ніве“ 1906—1912 г.

Сонцэ прасьветы зіе над намі...
Цёмні імглістай прыходзіць канец!
Мы разлучыліся с прадвечнымі
снамі;

Стрэнём жэ шчасця і долі вянец!

Эй! грамадою запейма аб шчасці
Роднаму краю мы песню сваю!
З песняю збавімся гора, напасці...
Рэзва запейма, як пташкі ў гаю!

Песняй вясёлай прывабім мы
шчасце,

Родну краіну мы ім абаўём!..
Згіне ў выядамай далі нешчасце...
Эй! Беларусі! жывей запяём!..

Пейма, вітайма радзіму краіну
З двём адраджэння яе ад вякоў!
Шчыра кахайма, як мілу дзяўчыну,
Зычма, жадайма ей шчасных гадоў!..

Усё, што ўзышло на радзіму
зямліцы
Пекна красуе, пьвіце хай кругом!

Далей жэ сейце зерняты пшаніцы!..
Верце, што жытвы мы скора
прыжджом!

А. Гурло.

С.-Пецярбург, 7/хі 1912 г.

1906—1912

У дзень шостых рокавія існавання
„Нашае Нівы“, віншую Рэдакцыю і
супрацоўнікаў з вялікім сьвятам
нараджэння першае нашае газеты.
Ад шчырага сэрца зычым Вам
здольнасці і моцы у Вашай вялі-
кай сумленнай працы. Ужо, па-
крытая буйністай збжыняю, шу-
міць і рунее некалі мёртва і ня-
зычная наша Маці-Ніва. Хай-жэ
расце і мацнее, ніхай красуе і
сьмее на шчасце, на долю, на ка-
рысць, ды на снажытак сэрцу й
розуму нашага народу! „Будуйце,
браты, будуйце!“ Вецер наўсёды
хмары разгоне, неба прасяніцца,
сонцэ пакажэцца і хутка развідні-
ца над нашай краінаю. Час неда-
лёчка, прачнецца народ наш ды
сам ён,—вялікі пакутнік, спрад-
вечны гаротнік,—вялікае скажэ
Вам дзякуй!

Віншуюм цябе, Беларускі На-
родзе! У сумнай разлучы з мілай
радзінаю, мы шлём табе пажадань-
не, укаханае сэрцам тваім с прад-
веку. Ніхай закрусе Ніва твая
жытам, пшаніцаю, ніхай запануе
гаспада твая дабром ды скарбні-
цамі! Каб сонцэ навукі, братэрства
і згоды ўзышло над тваёю зямлі-
цаю, каб доля шчаслівая, доля
ласкавая завітала к табе гаспады-
няю, ды каб усміхалася ў хаці
тваёй цветам, калінаю! Ніхай за-
крусе дзявоцтва тваё макавым
цветам, ніхай запышэе ўся моладзь
твая талінтам, навукай, асьветаю!
Ды каб наша бажаньне эхам каці-
лося усюды і скрозь, ды ніхай чуецца
нашая мова, дзе беецца беларускае
сэрце!

Жахам вее ад тваёй гісторыі, вя-
лікі Беларусе! Мабыць уся моц
пакельная, уся немач сусветная,
зрадзіўшыся, пасталі ўпоперак табе
на дарозі. Як кінеш вокам на мі-
ласць тваю, як зірнеш у крывавы
морэ тых сьлёз, пакуты і энку,
што абдаравала цябе гістарычнае

жыццё тваё, дык сэрца кроіцца
ад смяротнага жалю, грудзі
ірвуча ад непераможнага смутку!
Хочэцца ўкленчыць, плакаць ды
маліцца табе, многанакутнаму, доў-
гатырваламу. Нельга даць веры,
што можна вытрываць гэту пакуту,
а ты вытрываў, перамог, але й
дарагім-жэ коштам...

У безупынным змаганні за жыццё
сваё, у няроўных борах з ня-
доляй сваёю ты страціў усё: права,
асьвету, суды, законы, школу,—
нават імя свайго забўўся! Ты стаў
нацыяй без імені, чалавек без
прозвішча, гуртам „простых“ новя-
домых людзей! Тваім імем зьвучаць
другіе, тваім скарбам захуюць
чужыне! Ды ня здоляў ты, не стры-
маўся, ня устоаў пад ціжарам
крыжа свайго,—застагнаў, паваліўся
і самлеў доўгім летаргічным
сном...

Навокала ішлі, гаманілі — дбалі,
змагаліся—жылі, вяселіліся, а ты
—сплюшчыўшы змарнелыя вочы,
сьціўшы засміглыя вусны, спа-
чынаў ад гістарычнай турботы...
Падарожныя рабавалі гаспадарку
твая, а ты ня меў абаронцаў скар-
бу свайму, пагубіў вартунычых
меншых свайго, сам-жэ ня здоляў
устаць ды крыкнуць ім: проч! Зда-
валася, навікі ты змоўк, навікі
спачнуў, бо пачаў рабіцца тым
гноём, на якім вырасьлі ўсяму
сьвету вядомыя кветкі... І дзеці
твае адракліся ад цябе ды параз-
ходзіліся ва ўсе бакі, шукаючы но-
вае долі, новае бацькаўшчыны...

Але, яснае сонцэ вечнага жыцця,
дух адраджэння завітай і к
табе. Ты прагнуўся, устаў, падняў
вочы, поўныя скаргі і жалю, азір-
нуўся, шукаючы прыпынку, ды па-
трэбаваў сваёй часткі ў агульным
людзкім жыцці. Тагды абাপол асту-
пілі цябе парадчыкі ды наперабой
сталі радзіць, не рабіць драбніц,
не кванціца на асобнасць, а пры-
лучыцца да іх, бо, моў, спрадвеку
належаў да іх і ніколі ня меў
уласнае гаспадаркі. З навукі цвёр-
да даводзілі табе, што ты — ня ты,
што мова твая паганая, брыдка, —
сорам пры людзях сказаць, — што
з ёю нельга ўвіхацца каля гэткае
гаспадаркі, ях навука, асьвета

Ды і аб чым гаварыць? Іх дарогі розныя.
Адзінока сядзіць на лавачцы малады ратай,
другі падходзіць да яго.

„Ты ўсё глядзіш Александра, як нашы па-
ніны шнацэруюць і адарвацца ня можэш?..“

„Так, Хама, і думаю—якіе яны шчаслівыя:
выскачлі з гэтаго балота. Рукі у іх бедзенькія,
чысьценькія. Парткі у іх у абцяжку. Звездачкі
блішчаць. Каўнерчыкі белыя. Вось шчасліўцы!
Бадай ніводная дзеўка не устаіць перад такімі...“

„А па моему“, сказаў Хама, „усё гэта дрэн-
на. Павінен быць розум. Раз цябе вучылі, дык ты
павінен больш ад неграмаднага зрабіць. Трэба
не адзежай браць, каторую можна на ўсякую
абезьяну надзець, а галавой“.

„Мне страшэнна хочэцца ведаць чаго іх
навукаюць. Ты не зразумееш мяне: ты другі,
як яны чалавек. Прызнацца, я цябе лічу пустым
чалавекам—табе блеск адрае галаву. Ты не
надувай дупы; я люблю казаць праўду“.

„Там можа быць тайніцы сьвету аткрываюць.
Гавораць на што людзі жывуць, што такое людзі,
аткуль і куды яны ідуць, што такое сьвет і іны“.

„Я падыйшоў некай раз да аднаго, дык ён
мне нагаваруў некаіх незразумелых, мусі за-
гранічных слоў... „пардон — рэверанс...“
сустрэўшыся с падобным да сябе, той час, не
развітаўшыся са мной, пайшоў з ім“.

„А мяне гэтак хочэцца ведаць дзеля чаго, на
што? Розныя пытаньня спаче не даюць, ўпопе-
рак галавы становяцца“.

„Жыццё мае сьмешна злажылося. Хаце-
лася-б вучыцца, галавой працаваць, ды, вась
капайся ў зямлі, рыйся, як крот, добываючы
кавалак чорнага хлеба“.

„А чую я ў сабе сілы, сілы вялікія. Вучы
мяне, дык я сьвет перавярну“.

„Нічога благага не магу я сказаць на гэтых
інтэлігентоў, каторыя вяліцеўшы з роднага
гнезда, даўно не прыезджаюць суды, і каторыя
папраўдзі былі сьветлым лучом у нашым цём-
ным, гаротным жыцці, а гэтак сама і на тых,
што нідаўна выскачлі з навук, с паміж іх
іншыя выглядаюць, што з іх будуць добрыя і
карысныя людзі“.

„Я маю на думцы толькі гэтых паноў, ка-
торыя бываюць тут частымі госцямі;—махнуў
рукой Хама у старану какардоў,—толькі гэты
сорт мяне дрантуець“.

„С паміж іх людзкі чалавек адзін толькі
Якуб. Той трымаецца асобна, рэдка бывае у
іхняй кампаніі. Просты. Дэлікатны, з добрым
сэрцам, чуткі на чужое горэ. Гатоў апошняю
кашулю атдаць бліжняму. Ты глядзі, вун ён
сідзіць адзін і які маркотны, але ён усяго
баіцца. У ім развілася нейкая хваравітая па-
лахлівасць. Ад найменшага гоману ўздры-
гаецца“.

„Не хапало для паўнаты К. вась і ён
прышоў. Ідзе па могілках. Важная поступ.
Выгляд сур'ёзны, барада лаўгая, як у патрыархі,
горда паднімае галаву. Паглядзіш збоку і ча-
лавец злаецца парадчым, а папраўдзі гразі у
ём і лапатай ня выскрабеш. За чарку гарэлкі
душу чорту прадасць“.

„А вась прасунуўся Д. Палубойся. Як лютэтка
блішчаць грудзі, за тры вярсты відаць сініе
штаны. Гэты думае толькі аб золце. Якой
хоцьш дарагой пайдзе да грошэй. Кругазор яго
розуму маленькі. Праклятыя пытаньня ня му-
чаць яго. Па яго павяціццю той парадчым чела-
век, хто багаты, у каго многа грош, і той
толькі разумны, хто мае дыплём што акончыў
школу. Усе-ж бедныя і бездыпломныя, на яго
думку, дрэнны, а ня людзі, на іх глядзець
німа што“.

„Можа быць па твоему гэта і мудра сказана,
а па моему-ж лішне глупа. Трэба мець гнілыя
мазгі, каб сказаць гэтак“.

„С трудоў праведных, не нажывеш палат
каменных“. ёсць гэтка прыказка. Над ей ты
падумаў. Другіе родзяцца геніямі, але з розных
прычын ня дайдуць да дыплому, а бываюць і
з дыпламамі, як я сам бачыў, страшэнныя дурні“.

— „Я зусім цябе не разумею, Хама“, сказаў
Александра, „ты страшэнна, не зразумела га-
ворыш“.

— „Э! махнуў рукой Хама, „дрэраўляны ты“
і найшоў дамоў, нізка апусціўшы галаву ад
цяжкіх думак“.

Дзеўкі збіўшыся у кучу разсуджаюць: „слаў-
нае наша мястэчка: з яго гатулькі паноў вышлі.
Глядзі Ганна ўсе могілкі пакрылі. Усё гэта
былі-б мужыкі. Якія харошыя гузікі, какар-
дачкі, каўнерчыкі! У Піліпа дык нават залатые
пагончыкі, захлёбывалася ад эстэтычнага ўра-
жэння Марыя, каля каторай важна прайшоў
каморнік, што ешчэ ня скінуў вучэніцкіх на-
пчэчнікоў, у кругу таварышоў“.

„Вось тые тры, мабыць, за ўсіх разумнейшыя
у інстытут паступілі“, сказала Наталя, глядзя
на прайшоўшых міма інстытутчыкоў. „Калісь
мы разам раслі, а цяпер яны і не глядзяць
на нас“.

Маладыя хлебарабы ўсё завіда паглядаюць:
„Чаму нашы браты чураюцца нас. Мы
гразныя — яны чыстыя, мы дурныя — яны
разумныя“.

„Даіва, прасядзіць два-тры гады на школь-
най лаўцы і быцым пропасць пераскочыў, ні
на каго не глядзіць“, усміхнуўся Ціхон.

Непакорны сівы клак валасоў выскачыў
с пад шапкі старыка Івана, і зваліўся на вы-
сокі, шырокі лоб, глыбокія вочы засаліся ту-
манам.

„Буды ні глянё, усюды гордасць, завісьць,
ненавісьць, помства, варажнеча, барацьба цём-
ных сіл са сьветлымі. Нашто ўжо тут... Усё
гэта выкацілася с пад адной кватэрухі. З аднаго
чорназёма выскачлі, але між імі німа аднасьці,
німа брацтва. Адзін глядзіць с прызірствам,
другі з завісьцю. Німа згоды, любові паміж імі“.

„Божа вялікі калі-ж наканец людзі зразу-
меюць, што ўсё яны аднакавы, стануць людзьмі,
добрымі, скінуць усё рамкі, перэстануць пры-
ціскаць адзін аднаго і злучацца агульнай
усёсьветнай брацкай любоўю?“

І ня прохэная, чыстая сьлезіна павісла на
вачах добрага, старога Івана.

Сонцэ ж падняўшыся высока заліло сьвятлом
чорную зямлю, абцаючы сьветлую будучыню
людзям.

Мікіта Абрамчык.

культура. Толькі іх мова пекна, ды здатна для навукі, набожнасці, толькі ім даў Бог права быць культурнымі ды асьвечанымі, а у цябе ёсць сьвятая павіннасьць дастаўляць ім пісьменьнікоў і паэтоў, дбаць аб іх славе, большыць іх культуру, навуку, Яны бажыліся табе, што, працуючы ня дома, а ў людзях, сеючы чужыя нівы, карысьць будзе большая і для цябе ў асобку і для культуры агульнае. Але ўцяміў ты, на якую сьцежку кіруюць парадчыкі: заду у іх ты угледзіў кайдань, а на прыканцы тае сьцежкі—сьмерць, ды з агідаю ў душы, з болям у сэрцы за не натхланьнясьць людзкую, моўчкі, бяз спрэчак адварнуўся ад іх, засьпеваў песню сусьветнай пакуты, ды стаў склікаць дзетак сваіх да вялікае працы на карысьць уласнае гаспадаркі. Пазлеталіся яны, не прытульныя сакалы, ды і зашчэбеталі, прабучы свае, ешчэ няўмацаваныя крыльлі!

Дык жыве Беларусь!
Хай-жа пьвіце і красуе Беларусь!
Палітычна-смысловыя беларусы:
Я. Лёсін, А. Прушынскі, А. Канусьвіч, А. Толчынскі, Я. Усціновіч.

Уся сіла ў праўдзе.

(К 7-й гадаўшчыне «Н. Н.»).

Апазла таго, як мы прагледзім гісторыю кожнага народу па асобку, або агульна людзкую гісторыю прайшоў, с самага пачатку да цяперашніх дзён, то убачым адно: пры якіх-бы варунках народы і чалавечыя не знаходзіліся, па якіх-бы неведомых, і блудных сьцежках не бродзілі, а ўсё-ж вырваліся і стараліся вырвацца на прасты шляхы. Якіе-б перашкоды і труднасьці не спатыкаліся ім на дарозе, а дзеля таго выходзілі да таго свайго жолабу у каторым, як рэчцы, плысці ім назначыла сама прырода. Уся сіла ў праўдзе, вось у гэтых кароткіх словах уся філасофія жыцьця, ўся тая чыстая навука да каторай усе жадаюць дабрацца. Калі мы паглянем на нашэ нацыянальнае адраджэньне, то сколькі перагародак, пастаўленых нам на дарозе, мы перамаглі? Кожны з нашых суседоў хацеў нас нацягнуць на свой капры, перакарабаць нас на свой лад, высюльваючы сваю філасофію: «Уся праўда ў сіле!»

І крыўдзілі і калечылі нас безпачатковых і да таго пераумуштравалі, што мы самі пачалі пытацца: «Хто мы такіе?»

Але праўда-праўдай і як не перайначывалі, не няньчылі нас, мы апасьлі некалькіх сталеццёў выдалі кліч на сьвет увесь, што: «жыве Беларусь!» Жыве беларускі народ!

І цяпер у сёму гадаўшчыну нашай роднай газэты, адзін толькі кліч, адзін прывет вырываецца з грузей сьвядомаго Беларуса, каторы напавне радасьцю сэрца і ёсць найбольшай платай за паложэнную працу ўсім працаўніаком на роднай ніве гэта:

«Жыве Беларусь!»

Змітрок Бядуля.

Мейсцовыя сьведомыя беларусы шлюць сваё шчырае, гарачае прывітаньне роднай «Нашай Ніве» і яе супрацоўнікам у пасьцілетнюю гадаўшчыну працы дзеля адраджэньня Беларусі. Разам з гэтым пасылаюць свае найлепшае зьзяньня. Ніхай доўга жыве «Наша Ніва» і шырыць сьвет і праўду па цёмных кутках Беларусі. Хай множуцца беларускія газэты, журналы і кніжкі дзеля кармленьня духоўнай стравай мільёнаў беларускага люду.

Мы цьверда верым, што прыдуць для беларусоў дні лепшыя, дні асьнейшыя!

А пакуль што будзем неатступна рабіць тое, што радзіць нам беларускі песьняр Я. Купала:

Думка ў думку, дружна, сьмела,
Усе наперад грамадой!
Кожны ведай сваё дзела,
Знай за праўду крэпка стой.
Ад імяні лепельскіх беларусоў
Я. Журба.

3 Беларусі і Літвы.

Мінск. С прычынай неўдачы ў выбарнай кампаніі ўпраўляючаго мінскай епархіі еп. Іоана пераводзяць на вікарную катэдру ў Одэсу. Перавод яго і губернатара Эрдэлі ставіць у цяжкае палажэньне орган расейскіх нацыяналістоў (як кажуць у Мінску: «губэрнатарска-архірэйскі нацыяналізм»), каторым кіруе выхрешчаны відэўна жых Шэффэр. Газэта гэта «Мін. Рус. Сл.» сёлета мела супсыдзі 18 тысяч рублёў, з гэтаго 6 тысяч рублёў на выбарную агітацыю а як далей будзе нет ведама.

— С прыездам у Мінск новаго ўладны, гомельскаго еп. Мітрофана, чалавека вельмі строгаго, чэкаюць вялікіх перамен, асабліва ў консысторыі і архірэйскім доме, дзе ўжо ў сваім часе былі недаразумленьня с прычынай арэндных грошай. С прычынай прыезду новаго губернатара Гірса чуваць трывога і паміж адміністрацыяй і як кажуць некаторыя асобы маюцца падацца ў адстаўку.

— Горад хочэ цяпер выкупіць конку за 312,500 руб. і правясьці электрычныя трамвай, а каналізацыю адлажыць на далей. Старажылы маркуюць, што гораду пільней патрэбна каналізацыя, чым трамвай.

Мікола Комароўскі.

В. Клянін, Верхнянскі вол. Ігуменск. пав. 1-го кастрычніка быў тут хвэст. Зраньня пагода была дрэнная, але людзей сабралася многа. Як толькі выйшлі с пэрквы, усе супыніліся каля манаполькі. За тры гадзіны далі утаргваць больш за 100 рублёў. Каб гэтулькі прапілі не беда. Але перад кірмашам набралі больш як на 2 сотні. Вот колькі у вадзінь дзень! Кірмаш тут гуляюць колькі днёў, не мала ешчэ прапьюць. Пад вечэр на вуліцы ня можна было прайсці за пьнянымі. Колькі чалавек лежало пад плотам у гразі. Крэк, энк, брудныя песьні чуваць былі далёка. Божэ, колькі людзі пьюць гэтай атруці! Больш за 4 тысячы прапьюць у год у адзін нашай манапольцы.

Вечэрам 6 кастрычніка хлопцы ўстроілі вечарынку. Вечарынка была во якая. Сабраўшыся да аднаго селяніна, хлопцы выпілі, каб сьмялей было. Потым сталі скакаць, польку, кракавяк, вангерку, ды зноў польку. Калі ў усіх былі ўжо мокрыя лінсіны, сталі зноў піць. Пілі многа, доўга. Цяпер і дзеўкі сядзелі за сталом і не адставалі ад іх. У канцы адзін хлопец наліў у чарку гарэлкі, палажыў туды саракоўку і даў адной дзеўчыне выпіць. Яна выпіла. Тагды ён выліў поўкварты у кубак і ўкінуў поўрубелё. Выпіла, але устаць не магла з за стала. Другая дзеўка хацела вясці яе да дому, але хлопцы атабраві і негдзе нацяпулі. Кажуць, што яна цяпер хвора. Як чуваць, хлопцы хваляцца, што ешчэ колькім дзеўчынам гэтак зробяць. Во дачаго даводзіць гарэлка. Проста сумна робіцца ад тутэйшаго жыцьця! І калі людзі пакінуць цягнуць гэта атруту, піць сваю кроў? Калі зробяцца людзьмі і будуць шукаць навін у кніжках і газэтах, а не ў карчме? Браты, кінце свае штуркаствы, яны раўнуецца вас да жывёлы, бярэцца за працу, будуйце сваё жыцьцё, бо гэтак жыць страшаньны грэх! Ніхайжа, літасьцівы Божэ, сьмерць сустрагне ўсякаго не с чаркай у руках, не

ў карчме, а за агульнаю працай на карысьць дарагое нам Беларусі.

А. К.

Вільня. У дварэ Алехсандра Тышкевіча селяне спалілі збожжэ і хлебаробскіе машыны. Двох арэштавалі.

Заспенак Цёсны, Хапенчыцкай вол. Вілейск. пав. У гэтым засьценку ёсць гаспадар Грэбень, у яго ешчэ дзедам, ці бацькам, было зроблена гумно і у гумне васець. Гэта ешчэ старасьвецкі звычай, як не было малатарнёў, ставілі сыраватае збожжэ і высушывалі выносілі на ток і цэпамі малацілі і лён змяць і памыцца гэта, свая выгода. 24 кастрычніка, гэты гаспадар паставіў лён і выпаліў печ, а на заўтрае раніцай выналіўшы прышоў да хаты, селі абедаць, глядзяць, нешта разам зрабілася відна. Ажно іх гумно і васец пет ведама як загарэліся і сьвецяць на ўсю ваколіцу. Збожжэ ў гэтым гаду і не расло і гэтак трудна яго было сабраць і нідаў яму Бог скарыстаць. Усяго цэлай карысьці, што як загарэлося, дык уся сямья папужалася.

Ніхай-жа гэта здарэньне будзе перасьцярогай для чытачоў «Н. Н.» у каго ешчэ вядзецца гэтакая прылада, у гумне васець, і калі яе трудна выкінуць, то лепей не ставіць лёну.

І. Чэговіч.

Беларускі Музыкальна-Драматычны Кружок у Сераду 21 чысла г. месьця узраўнае вялікае

БЕЛАРУСКАЕ ІГРЫШЧЭ

у саль Палескаго Жалезна-Дарожнаго Кружка. Херсонская № 5.

3 усіх старон.

Пецярбург. Каля унівэрсытэту і політэхнікі збожжэная вартя паліцыі. У унівэрсытэце у панядзелак адбыліся лекцыі, але студэнтоў было дужа мала.

— Студэнтам, каторых перапісалі на сходцы ў горным інстытуце, міністэрство асьветы паставіла не выдаваць стыпэндій.

— Зрабілі ўжо спісак дэпутатоў Гас. Думы паводле станоў. Выявілося, што ў склад IV-й Думы ўходзяць: двараноў—235; селян—83; сьвяшчэнікоў—45; ксяндзоў—2; купцоў—12; пачотных граждан—14; казакоў—9; мещчан—8 і разначынцоў—34.

— Трудавікі падаюць у Думу праект закону, каб скасаваць сьмертную кару і аб пагалоўным выбарным праве.

— Ваенны міністр выдаў наказ, каб ахвіцэры ня шырылі чутак аб мобілізацыі.

— У Царскае Сяло вынежджаў Сухомліноў і начальнікі штабоў—генеральнаго і глаўнаго.

— Клуб нацыяналістоў распадаецца. З яго уцекаюць старшыні і члены.

— Рада міністроў асыгнавала 650 тысяч руб. на харчавую падмогу казахаму насельненью Доншчыны, дзе быў сёлета недарод.

— Міністр ўнутраных спраў наказаў каталіцкім біскупам паводамліць губернатараў аб кожнай каталіцкай працэсіі, а такжэ падаваць прозьвішчэ ксяндзоў, каторыя ўстраіваюць гэтыя працэсіі.

— Гэтымі днямі памёр у Пецярбурзе жых Сувадоўскі, каторы гадоў таму 20 перайшоў у права-славіе. У тэстамэнце Сувадоўскі напісаў, каб хавалі яго па жыдоўскаму абраду. Епіскап пазволіў на гэта.

Масква. Надыйшоў ліст аб новай драме у Агачынскай турме. Палітычнаго Бродзкаго, за тое, што ён не захацеў атказаць на прывітаньне начальства: «здравія жаляю» пакаралі розгамі. Протэстуючы проці гэтаго 4 арэштанта атруціліся, 3 разрэзалі сабе жылы.

Чэнстахова. Чэстахоўская паліцыя даведаўшыся, што на манастырскім панадворку ёсць небаспечны разбойнік Козловскі, зачыніла ўходы у манастыр ды пачала лавіць разбойніка, каторы адстрэліваўся, уцёк на вежу ды заградаўся у ей розным домам. На помач паліцыі прыйшла пагранічная стража і салдаты, але з вежы безперэстанку сыпаліся выстрэлы ды зваліваліся бомбы. Агулам зрабілі у вежу каля тысячы выстрэлоў, а з вежы дадзена іх было колькі сот. На другі дзень над раніцай выстрэлы з вежы сціхлі, тады паліцыя выламала браму у вежу бомбай і прамасыціла сабадарогу. У вежы знайшлі труп аднаго толькі Козловскаго, каторы быў падзіраўлены кулямі, як рэшэта. Больш на вежы не было нікога. Пасьля ўсяго гэтаго атчынілі дзьверы у манастыр і пачалося нормальнае жыцьцё. Кажуць, што Козловскі ладзіўся аграбіць манастыр.

Юрьёў. У юрьёўскім унівэрсытэце пачаліся непарадкі. Студэнты на вуліцах стрэлялі з рэвольвэроў. Булі падалі у вокны дамоў. У кватэры ваеннаго лекара, выстрэлам паранена дзешчычка.

Жытомір. Курсіст пэдагогічных курсоў Крыворучук застрэліў з рэвольвэра вучыцеля двохкласнай школы Грынёнка. Крыворучука арэштавалі.

Рыга. У Рызе бастуе 31 друкарня. Закрыта 9 аддзелоў хаўрусу наборшчыкоў у гарадах латышскаго краю. За забастоўку з Рыгі выслалі 30 наборшчыкоў жыдоў.

Мікалаеў. У Мікалаеві на тым тыдні баставало 10 тысяч работнікоў.

Аўстрыя мобілізуецца. Восем пакоў пахоты пасьпешна выслалі у Босьнію і Далмацыю. З Вены штодзень пасылаюць у Галічыну па пяць ваенных паяздоў, Тэлеграф паміж Босьніей і Галічнай завален ваеннымі тэлеграмамі.

Турцыя. У Константынопалі панухалера, пошэць гэта перакінулася і на поле вайны. Многа салдатаў с турэцкай і баўгарскай стараны памірае ад халеры.

Рэдактар-Выдавец

А. Уласоу.

AK TO SIĘ ROBI

Proszę przysłać adres z (7 m. na odpow.) to przysłemy nasz prospekt wyjaśniający jak zarobić
50-100 rs. i więcej miesięcz
pracując u siebie w domu. Fachow. wyksz. zbyteczne
Odległ. zamieszkan. nie zawadza.
Towarzystwo THOMAS H. WHITTICK-KUNAU i K.
Petersburg, Newski 40/42. 311

Gwarancja zarobku 50 Rs. miesięcz.
Osoby zasługujące zaufaniu znajdą na cały rok przez nas gwarantowany zarobek, pracując u siebie w domu. Fachow. wykształt zbyteczny. Robotę zrobioną nabywamy. Prospekt na żądanie, załączając 7 k. markę.
TOWARZYSTWO MASZYN DO WIĄZANIA
THOMAS H. WHITTICK-KUNAU i K.
Petersburg, Newski 40/42. 311